19/12/2022

«Η Μικρασιατική καταστροφή και η Κύπρος»: Εσπερίδα στο «ΕΝΟΡΙΑ εν δράσει…»

/ Ενορίες

Η Κύπρος είναι ένα ζωντανό κομμάτι του ελληνισμού και ποτέ δεν έλειψε από τους αγώνες του, από την αρχαιότητα μέχρι πρόσφατα. Έτσι, και στην μικρασιατική εκστρατεία, ο ελληνισμός της Κύπρου έδωσε άμεσα την παρουσία του, με χιλιάδες εθελοντές, όπως ενεργός ήταν ο ρόλος της Κύπρου και στην υποδοχή των Μικρασιατών.

- Του Σταμάτη Μιχαλακόπουλου / Ι. Ν. Ευαγγελιστρίας Πειραιώς

Εσπερίδα αφιερωμένη στα 100 χρόνια από την Μικρασιατική καταστροφή, με έμφαση στη σχέση της Κύπρου με μικρασιατικό ελληνισμό, πραγματοποιήθηκε την Κυριακή 18 Δεκεμβρίου, στο Πνευματικό Κέντρο του Ιερού Ναού Ευαγγελιστρίας Πειραιώς, στο πλαίσιο του προγράμματος «ΕΝΟΡΙΑ εν δράσει…».

Η εκδήλωση διοργανώθηκε σε συνεργασία με τον Σύνδεσμο Επιστημόνων Πειραιώς (Σ.Ε.Π.) και συμμετείχαν ο κ. Πέτρος Παπαπολυβίου, Αναπληρωτής Καθηγητής του Τμήματος Ιστορίας και Αρχαιολογίας του Πανεπιστημίου Κύπρου. και ο κ. Ανδρέας Βοσκός, Ομότιμος Καθηγητής της Φιλοσοφικής Σχολής του Εθνικού και Καποδιστριακού Πανεπιστημίου Αθηνών.

Την εσπερίδα συντόνισε ο κ. Παναγιώτης Χαρατζόπουλος, Φυσικός MSc, MEd, Πρόεδρος του Σ.Ε.Π.
Η συνάντηση μεταδόθηκε από το κανάλι του «ΕΝΟΡΙΑ εν δράσει...» στο YouTube.

Παναγιώτης Χαρατζόπουλος

Όπως σημείωσε ο κ. Χαρατζόπουλος, προλογίζοντας την εσπερίδα, με την συγκεκριμένη εκδήλωση, ολοκληρώθηκε ένας κύκλος διαλέξεων που ξεκίνησε τον

Σεπτέμβριο του 2021, από τον Σύνδεσμο Επιστημόνων Πειραιώς και στο πλαίσιο του «ΕΝΟΡΙΑ εν δράσει…», και αφορούσε τα 100 χρόνια από την μικρασιατική καταστροφή.

Στο πλαίσιο της τελευταίας αυτής εκδήλωσης επιλέχθηκε ένα θέμα που δεν είναι ιδιαίτερα γνωστό, όπως είναι η σχέση της Κύπρου με την μικρασιατική καταστροφή.

«Η Κύπρος είναι ένα ζωντανό κομμάτι του ελληνισμού και ποτέ δεν έλειψε από τους αγώνες του, από την αρχαιότητα μέχρι πρόσφατα. Έτσι, και στην μικρασιατική εκστρατεία, ο ελληνισμός της Κύπρου έδωσε άμεσα την παρουσία του, με χιλιάδες εθελοντές, όπως ενεργός ήταν ο ρόλος της Κύπρου και στην υποδοχή των Μικρασιατών.»

Πέτρος Παπαπολυβίου

Πρώτος ομιλητής ήταν ο κ. Παπαπολυβίου που ανέπτυξε το θέμα «Μικρασιατικός Ελληνισμός και Κύπρος». Η μικρασιατική καταστροφή του 1922 και τα αποτελέσματα της, όπως τόνισε, συντάραξαν τους Έλληνες της Κύπρου.

«Η γεωγραφική εγγύτητα υπογράμμιζε τις μακροχρόνιες επικίνδυνες συνέπειες από την εκρίζωση του ελληνισμού από τα απέναντι μικρασιατικά παράλια. Παράλληλα, η τραγική κατάρρευση του μεγαλοϊδεατισμού, κυρίαρχου στοιχείου στην κυπριακή ενωτική ιδεολογία κατά τις προηγούμενες δεκαετίες, φάνηκε να κλονίζει, προσωρινά όπως θα αποδεικνυόταν, την επικρατούσα βεβαιότητα για την ευτυχή κατάληξη του πολιτικού αιτήματος των Ελλήνων Κυπρίων για ένταξη του νησιού στο ελληνικό κράτος.»

Η Κύπρος είχε, εξαιτίας της γεωγραφικής της θέσης, πλήθος σχέσεων και επαφών με τη Μικρά Ασία σε όλους τους τομείς της ανθρώπινης δραστηριότητας από την

αρχαιότητα, που κορυφώθηκαν στην βυζαντινή εποχή και την τουρκοκρατία.

Οι επαφές αυτές αν και περιορίστηκαν αρκετά μετά την βρετανική κατάληψη του 1878, δεν σταμάτησαν ποτέ να είναι σημαντικές σε πολλούς τομείς, όπως οικονομικούς, εκπαιδευτικούς, εκκλησιαστικούς κ.α. Παράλληλα, πλήθος πανάρχαιων λαϊκών παραδόσεων, συνέδεαν την Κύπρο με τη Μικρά Ασία.

«Τον Μάιο του 1919, η αποβίβαση του ελληνικού στρατού στη Σμύρνη, προκάλεσε τον κυπριακό ενθουσιασμό, όπως και τον Αύγουστο του 1920, με την υπογραφή της Συνθήκης των Σεβρών. Με ανάλογα συναισθήματα παρακολούθησαν οι Έλληνες της Κύπρου, τις πολεμικές εξελίξεις της μικρασιατικής εκστρατείας, γιορτάζοντας τα επινίκια των ελληνικών επιτυχιών και της νικηφόρας προέλασης μέχρι το καλοκαίρι του 1921.»

Η κυπριακή συμπαράσταση στον μικρασιατικό ελληνισμό, όπως παρατήρησε ο κ. Παπαπολυβίου, εκδηλώθηκε εμπράκτως με την διεξαγωγή εράνων σε όλες τις πόλεις και δεκάδες χωριά, όπως οργανωμένοι έρανοι έγιναν από την Εκκλησία και διάφορους φορείς, υπέρ του μικρασιατικού αγώνα.

Από στρατιωτικής πλευράς, δηλαδή εθελοντικής κατάταξης, η συμμετοχή της Κύπρου στην εκστρατεία, ήταν μικρότερη σε σχέση με άλλους πολέμους, λόγω της άρνησης της βρετανικής κυβέρνησης του νησιού, να επιτρέψει στους Κυπρίους να βοηθήσουν τον συμμαχικό ελληνικό στρατό, εναντίον του Μουσταφά Κεμάλ.

«Η κυβέρνηση της Κύπρου απέτρεψε μαζική έξοδο εθελοντών από το νησί για το μικρασιατικό μέτωπο το καλοκαίρι του 1920, τον Μάρτιο του 1921, αλλά και την ύστατη ώρα, τον Μάιο του 1922. Στην πρώτη περίπτωση, είχε προκληθεί παγκύπριος συναγερμός και στους σχετικούς καταλόγους είχαν εγγραφεί, μέχρι τον Ιούλιο του 1920, 10.000 εθελοντές, μεταξύ αυτών δεκάδες Κυπρίων γυναικών ως νοσοκόμων.»

Παρά τα βρετανικά προσκόμματα, μερικές εκατοντάδες Κυπρίων εθελοντών, πήραν μέρος στις πολύνεκρες μάχες του μικρασιατικού πολέμου. Εκτός από τους μεμονωμένους εθελοντές, στον ελληνικό στρατό υπηρέτησαν αρκετοί Κύπριοι αξιωματικοί, κάνοντας ιδιαίτερη αναφορά ο κ. Παπαπολυβίου σε κάποιους που διακρίθηκαν, όπως ο υπίατρος Ιωάννης Μαρσέλλος, ο επίλαρχος Ιωάννης Τσαγγαρίδης, ο υπολοχαγός Μενέλαος Παντελίδης και ο ανθυπολοχαγός Γεώργιος Γρίβας, κατοπινός στρατιωτικός αρχηγός του εθνικοαπελευθερωτικού αγώνα της ΕΟΚΑ.

Οι φλόγες και η φρίκη της μικρασιατικής καταστροφής έφερε εκατοντάδες Μικρασιάτες πρόσφυγες στην Κύπρο. Η βοήθεια προς τους πρόσφυγες ήταν

καθολική και γενναία και όσοι αποβιβάστηκαν στην Κύπρο, κατανεμήθηκαν αναλογικά στις πόλεις που ανέλαβαν την φιλοξενία και συντήρηση τους, αφού προηγήθηκαν έρανοι.

Μετά την άφιξη των πρώτων εκατοντάδων Μικρασιατών, η ενδεχόμενη εγκατάσταση μεγάλου αριθμού προσφύγων ανησύχησε την βρετανική διοίκηση, που εμπόδισε την μαζική τους είσοδο στην Κύπρο. Συνολικά, μέχρι τα τέλη του 1922 είχαν αποβιβαστεί για εγκατάσταση στην Κύπρο περίπου 2.400 Μικρασιάτες πρόσφυγες, εξ’ αυτών 200 Βρετανοί υπήκοοι, 800 Κύπριοι, 500 Αρμένιοι και 900 Έλληνες, μη κυπριακής καταγωγής, αρκετές οικογένειες των οποίων εγκαταστάθηκαν οριστικά στο νησί.

Όπως τόνισε ο κ. Παπαπολυβίου:

«Οι Μικρασιάτες πρόσφυγες που εγκαταστάθηκαν στην Κύπρο, προέρχονταν κυρίως από τα απέναντι παράλια. Αρκετοί χωρίστηκαν από τις οικογένειες τους που κατέληξαν στην Ελλάδα, με αποτέλεσμα να εγκαταλείψουν κι αυτοί αργότερα την Κύπρο, ενώ άλλοι έχασαν τους δικούς τους στην καταστροφή και έφτασαν στο νησί χωρίς οικογένεια.

Μία ομάδα Μικρασιατών που ευεργέτησε τα ελληνικά γράμματα και την κοινωνία της Κύπρου, ήταν οι εκπαιδευτικοί, δάσκαλοι και καθηγητές, μεταξύ των οποίων περιλαμβάνονται κορυφαίοι πνευματικοί άνθρωποι με σημαντικό συγγραφικό έργο και μεγάλη προσφορά στην τοπική κοινωνία.»

Ανδρέας Βοσκός

Στην συνέχεια της εκδήλωσης, ο κ. Βοσκός μίλησε με θέμα «Από τον Όμηρο στην Ελληνική Ιστορία: 100 χρόνια από την μικρασιατική καταστροφή. Και τώρα τι;». Όπως τόνισε, 100 χρόνια μετά τη μικρασιατική καταστροφή και 48 χρόνια μετά την τουρκική εισβολή στην Κύπρο, με τον ελληνισμό να δέχεται καθημερινά ασύμμετρες τουρκικές απειλές, προτίμησε να επικεντρωθεί στον Όμηρο, με έμφαση στην ολέθρια διχόνοια.

«Ο Όμηρος είναι η ρίζα κάθε ανώτερης ελληνικής παιδείας και ο δάσκαλος ολόκληρης της ανθρωπότητας. Εδώ και τρεις χιλιάδες σχεδόν χρόνια, άνοιξε δρόμους καινούργιους στην τέχνη και τη ζωή, με τα απαράμιλλης αξίας έπη του και έμεινε έκτοτε αθάνατος, πάντα επίκαιρος και οικουμενικός.

Μέγιστος ποιητής, τραγούδησε μοναδικά και ανυπέρβλητα το έπος των ηρώων του τρωικού πολέμου, την αρετή και την πατριδολατρία τους, μα και τις αδυναμίες και

τα πάθη τους, την τραγικότητα του εμφύλιου πολέμου και της ανθρώπινης μοίρας εν γένει».

Ο Όμηρος πάνω απ’ όλα, συνέχισε ο κ. Βοσκός, πρόσφερε, και στον ελληνισμό της Κύπρου, πρότυπα ζωής που έγιναν πολύτιμη πυξίδα στους διαχρονικούς αγώνες ελευθερίας. Κάνοντας ο εισηγητής εκτενή αναφορά στους ήρωες του τρωικού πολέμου, που βαδίζουν συνειδητά τον δρόμο της θυσίας και κάνοντας αντιπαραβολή με πολλά ανάλογα παραδείγματα που συναντάει κανείς στον ηρωικό απελευθερωτικό αγώνα του 1955-59 στην Κύπρο.

Όπως του Κυριάκου Μάτση, του μαθητή Ευαγόρα Παλληκαρίδη, του Ανδρέα Ζάκου, του Γρηγόρη Αυξεντίου, του Ανδρέα Παναγίδη, την Μικρασιάτισσα πρόσφυγα Αφροδίτη Αλεξανδροπούλου, που πέθαναν με ηρωικό τρόπο.

«Αυτή είναι η θετική πλευρά της Ομηρικής επίδρασης, αλλά διαφεύγει δυστυχώς συχνά ένα άλλο μέγιστο μήνυμα του. Οι σκηνές πολέμου κυριαρχούν εύλογα στην Ιλιάδα, αλλά και οι σκηνές ειρήνης στην Οδύσσεια. Και μολονότι η ανδρεία εξυμνείται δεόντως ως ηρωικό ιδεώδες, ο Όμηρος τραγουδώντας τον πόλεμο, ψέγει έντονα τα κακά του. Και αποβαίνει έντονα αντιπολεμικός, κυρίως όταν αναφέρεται στον εμφύλιο πόλεμο, και έντονα φιλειρηνικός».

Η αφροσύνη του πολέμου τονίζεται έντονα, σε πολλές δε περιπτώσεις, τα κακά του δίνονται με μελανά χρώματα, όπως και ο ολέθριος διχασμός και οι εμφύλιοι πόλεμοι. Κάνοντας ο κ. Βοσκός μία αναγωγή στον εξευτελισμό της μικρασιατικής καταστροφής και στην συρρίκνωση του ελληνισμού, στο απροσμέτρητο όνειδος του αδελφοκτόνου μίσους και την εφιαλτική συμφορά του εμφύλιου σπαραγμού, και στον διχασμό και το απερίσκεπτο προδοτικό πραξικόπημα που άνοιξε τις κερκόπορτες στην Τουρκία.

«Και τώρα τι; 100 χρόνια μετά την μικρασιατική καταστροφή και 48 χρόνια μετά την τουρκική εισβολή στην Κύπρο, με τον ελληνισμό να δέχεται καθημερινά ασύμμετρες τουρκικές απειλές, υπό συνθήκες που παραπέμπουν σε όσα οδήγησαν στις δύο εθνικές συμφορές, καιρός ν’ αλλάξουμε πορεία.

Θα βοηθούσε πολύ, να γνωρίσουμε στ’ αλήθεια τον Όμηρο, να τον διδαχθούμε και να τον διδάξουμε, χωρίς να τον προδίδουμε και να παραδειγματιστούμε σωστά. Διάλεξε να μιλήσει για έναν πόλεμο πολύχρονο και καταστρεπτικό, για να εκθειάσει την ειρήνη. Και ξεδίπλωσε τις ολέθριες συνέπειες του εμφύλιου πολέμου, για να αναθεματίσει όποιον τον αγαπά. Περιγράφει ωμότητες πολλές, για να προβάλλει πιο έντονα τη μοναδικότητα της ανθρωπιάς.

Και το δικό μας χρέος παραμένει ανεξόφλητο, και γι’ αυτούς που φύγαν

αδικαίωτοι, και σ’ αυτούς που θα ‘ρθουν. Η επιβίωση, η δικαίωση και η καταξίωση του όπου γης Ελληνισμού.»